

A gázháború

A háború ismét felbukkant a láthatáron. Az emberek a háborútól várják ismét bajaiknak orvoslását, éppúgy, mint az elmúlt háború előtt. A fasiszta háborúimádók tevékenykedései odavezettek, hogy ma Európa fegyelmezetten lépked a háború felé. Folyik a nagy készülődés a harcra, amelyet a gépek és a gázok fognak eldönteni és ahol az ember csak statiszta lesz, meg „hősi halott”. De a „hősi halál” sem lesz olyan, mint amilyennek el szoktuk képzelni; az emberek hetekig fognak fuldokolni, részletekben köpködve ki a tüdejüket, vagy gennyes sebektől elborítva rothadnak el lassan. Mert a holt napi háború egyik főszereplője a gáz lesz.

A gáz mint hatásos harci eszköz, csak a vegyi nagyipar kialakulásakor jöhetett számításba. A 19. században kifejlődött a vegyi nagyipar s ennek fejlődésével arányosan jött a gázháború lehetősége. 1868-ban már annyira lehetséges volt, hogy a szent-pétervári nemzetközi konferencián megegyezés jött létre, amely szerint a mérges gáz, mint harci eszköz nem használható. Ezt a határozatot Hágában megújították 1899-ben és 1907-ben. Ezzel a gázháború réme elintéztetnek látszott, de nem sokaig.

A fent említett szerződést a németek alá is írták s be is tartották 1915-ig. Ezen év április 22-én a belgiumi Ypres-nél a németek Háber tanár személyes vezetése mellett klórt bocsájtottak ki, amit a kedvező szél az ellenséges hadállásokra terelt. Ennek a kísérletnek eredményeképpen az entente hatalmak 6.000 halottat temettek el és 21.000 sebesültet vettek kezelés alá. Nemsokára ezután az orosz fronton is megpróbálkoztak a németek, itt azonban a szél a támadás ideje alatt megfordult és a német állásokra terelte a klórt. Ezek után megkezdődött az általános gázháború. A klórt, amely hadászati szempontból nem felelt meg, más gázok váltották fel.

A világháborúban a mérgesgázakkal való háborúskodást, amint fent említettük, a németek kezdték meg, az entente hatalmak azonban hamarosan versenyre keltek velük s a háború végén már e téren is felülmutták őket.

A világháború befejeztével a legyőzött államoknak megtiltották a mérgesgázak és hasonló anyagok gyártását. A gázháború ellen foglalt állást az e célból összehívott washingtoni konferencia 1921-ben és 1922-ben. A Népszövetség is foglalkozott ezzel a problémával. 1925-ben megalakult a gázháború megszüntetésével foglalkozó alosztály, azonban 1929-ben megszűnt, mert nem tudott eredményt elérni. Ez a bizottság állapította meg: „A legtöbb mérgesgáz, olyan használati anyag, amelyet békebeli szükségletre is előállítanak, úgy hogy csak kevés különbség van egy gyógyszeré-

szeti gyár és egy hadi célokra mérgező anyagokat előállító üzem között. Ezek az üzemek úgyszólván egyik napról a másikra hadiszer gyártásra rendezkedhetnek be."

A hadimérgekről általában mint légnemű anyagokról, gázakról szoktunk beszélni. A tulajdonképpeni gázok mellett, mint amilyenek a klór, foszgén, vannak cseppfolyósak (yperit, lewisit) és szilárdak is (arsinek). Hatásukra nézve igen különbözők. Rendesen a következőképen osztályozzák őket: vannak izgató-, fojtó- és sebeket okozó gázak.

Az izgató gázak nagyobb része nem erősen mérgező hatású és rendesen csak nagyobb mennyiségben okoznak halált. Ide tartoznak a könnyfakasztó és légzőszervekre ható gázok. A könnyfakasztó gázok a szem nyálkahártyáját támadják meg, a szemet könnyezésre ingerlik és súlyosabb eseteknél vakságot okoznak. A második csoport a légzőszervekre hat ingerlőleg. A légzőszerveket összeroncsolják, tüdővérzést okoznak és így halált idéznek elő.

A fojtó gázok közül a legismertebb a foszgén. A foszgén szintelen gáz, a rothadó levélhez hasonló szaggal, nehezebb mint a levegő. Kisebb koncentrációban való belélegzéskor a halál csak órák múlva következik be. Ha a levegőben több mint 5 ezredrész van jelen, akkor már a gázmaszk sem nyújt kellő védelmet. 1917 júliusában használták először.

A sebeket okozó gázok felmarják a bőrt, nehezen gyógyuló, gennyes sebeket okoznak. A tüdőbe kerülve már a legkisebb mennyiség is halálhozó. Legismertebb közülük az yperit és lewisit. Az yperit a világháborúban a „háborús mérgek királya” címet kapta. 1917-ben használták először a németek. Szintelen, szagtalan folyadék, tehát észrevehetetlen, ami veszélyességét fokozza. Egyetlen áruló jele, hogy jelenlétében a cigaretta élvezhetetlenné válik. Pár hétig is meg marad a terepen anélkül, hogy hatóereje csökkenne. Hatása csak órák múlva jelentkezik, a támadás után a megfertőzött széthordja és másokat is megfertőz vele. Áthatol a ruhán, gumin, bőrön. Sztrombolja a bőrsejteket, nehezen gyógyuló, újabb fertőzésekre alkalmatadó égési sebeket, gennyes hólyagokat okoz. A sebek lassú halált eredményeznek. A gázálarcon kívül firnisszel átitatott védőruha nyújt csak védelmet. A világháborúban gránátokba töltve használták. A gránát robbanásakor a folyadék szétfröccsen minden irányba. A fentihez hasonló hatású a lewisit (halálharmat).

A gáztámadás veszélyét növeli az, hogy épp a legveszedelmesebb gázok, a foszgén, yperit, lewisit stb. alattomosan, észrevétlenül támadják meg a szervezetet. Ez annál veszedelmesebb, mert a megmérgezett egyének tartózkodnia kellene minden mozgástól. E gázoktól megmérgezettek az első órákban nem éreznek semmit, mozognak, futnak, mélyeket lélegzenek és így még jobban szétoszlik a mérge szervezetükben. Ily módon még a könnyebb sérülések is halálosakká válnak.

Ne higyjük, hogy a mérgegáz gyors halált okoz. A legismer-

tebb német gázspecialista: Muntsch professzor a következő képet adja egy súlyos foszgén mérgezésről: „A bőr kékesvörös lesz, a szájból és orrból először zöldes, majd barnás-kék váladék folyik. A beteg teljesen öntudatánál van . . . és nyögve, jajgatva küzd a levegőért, amelyet az összeroncsolt tüdő már nem tud felvenni. Az órákhosszat, esetleg napokig tartó kínlódás után már megváltás a halál. Aki életében csak egyszer látott ilyen haláltusát, annak mindörökre elmegy a kedve a háború dicsőítésétől.

Azok a gázok, amelyekről eddig beszéltünk a világháborúban nyertek alkalmazást. A ma ismert közel 1000 hadigáz közül 100 van olyan, amely a legkisebb adagban is halált okoz. És hol vannak még azok a gázok, amelyeknek az összetétele az egyes hadvezetőségek féltve őrzött titkát képezik. E gázok ellen nincs védekezés.

A gázháború elleni védekezés leghatásosabb módja a háború megakadályozása, ez pedig a pacifista erők megszervezésével és a háborúimádók elleni akcióval érhetjük el. A demokrata országokban ez már meg is történt, az aktív pacifizmus erkölcsi fölénye mellett tömegével is hat.

Amíg egyes országokban a fasizmus uralkodik, addig a béke sohasem lehet biztosítva. A ma embere szabadon választhat: vagy harcol a pacifizmus eszközeivel a fasizmus ellen vagy pedig mérges gázzal a saját testvérei ellen.

Az elmúlt háborúban a mérgezőgáz nem játszott főszerepet, csak a fronton használták, a polgári lakosságot még nem fenyegette a gázháború veszélye. Az eljövendő háborúban azonban már általános lesz a mérgezőgáz használata, messze a front mögött elterülő városokat fogják a repülő rajok mérgezőgázzal elárasztani, a lakosságnak bőven lesz alkalma arra, hogy tanújelét adja a fasizmus által megkívánt „felsőbbrendű” emberi képességeknek.

Nem tudjuk, hogy milyen lesz az eljövendő háború, de biztos, hogy sokkal rettenetesebb lesz, mint az elmúlt háború. Ma a világ sok laboratóriumában folyik a tudományos munka egy-egy új harci eszköz, egy-egy újabb hadigáz előállításán. És vannak olyan országok, ahol a polgárok koplálnak, mivel a fegyverkezés mindenüket fölemészti, hús helyett fegyvereket kapnak, vizsgálatul pedig oklevelet arról, hogy ők „felsőbbrendű emberek”.

„Egy keresztény nemzet, mely háborúra készül logika szerint ne csak a templomokat használja fel más célra és a papoknak más kötelességeket írjon elő, hanem mindenekelőtt az Evangéliumot tültsa el és az erkölcsiség mindazon eredményeiről mondjon le, melyek a kereszténység törvényéből származnak.”

Tolsztoj